

A Participatory Political Culture in a Democratic System of People in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province

Jiaranai Wanthong¹

Received: March 19, 2025

Revised: March 28, 2026

Accepted: March 30, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of the opinions towards a democratic political culture of people in Nakhon Sawan City Municipality; 2) to analyze the relationship between Saraniyadhamma and political participation in a democratic system of people in Nakhon Sawan Municipality; and 3) to propose guidelines for developing a participatory democratic political culture of people in Nakhon Sawan City Municipality based on Saraniyadhamma. This was a mixed-methods research. Quantitative research used a survey method with a questionnaire having a reliability coefficient of 0.91 and a sample of 399 people. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. Qualitative research involved in-depth interviews with 18 key informants selected using purposive sampling and content analysis with contextual analysis. The research findings revealed that 1) overall opinions regarding Saraniyadhamma and a political culture in a democratic system of people in Nakhon Sawan Municipality City were at a high level ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.57). The opinions

---

¹ Nakhon Sawan Municipality

Corresponding author, e-mail: Suriwassaeveeve@gmail.com Tel 095 635 0519

regarding a political culture in a democratic system of people in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province, were also at a high level ($\bar{X} = 3.73$, S.D.= 0.53); 2) the analysis of the relationship between Saraniyadhamma and political participation in a democratic system of people in Nakhon Sawan City Municipality showed a low overall positive correlation ($r = 0.381$); 3) recommendations for developing a participatory political culture in a democratic system based on Saraniyadhamma should focus on promoting faith in democracy, coupled with respect for human dignity and adherence to democratic rules. This should involve providing opportunities for constructive participation, fostering a sense of civic duty, cultivating positive attitudes and mutual trust, promoting reasoned criticism, and reducing authoritarianism, as well as upholding the principles of equality and peaceful coexistence in a democratic society.

Keywords: Political Culture, Democratic Participation, Saraniyadhamma

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เจียรระโน วันทอง¹

Received: March 19, 2025

Revised: March 28, 2026

Accepted: March 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามหลักหลักสราณียธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงและใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นที่มีต่อหลักหลักสราณียธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.57) ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D.= 0.53) 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสราณียธรรม

---

¹ เทศบาลนครนครสวรรค์

Corresponding author, e-mail: Suriwassaeveeve@gmail.com Tel 095 635 0519

กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ในทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.381$) 3) แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตามหลักหลักสาราณียธรรม พบว่า ควรมุ่งส่งเสริมศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ควบคู่กับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการยึดถือกติกาประชาธิปไตยเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ มีสำนึกในหน้าที่พลเมือง และมีทัศนคติเชิงบวกพร้อมทั้งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งควรส่งเสริมการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และลดแนวคิดแบบเผด็จการ เพื่อยึดหลักความเท่าเทียมและอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมประชาธิปไตย

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง, มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย, หลักสาราณียธรรม

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดกันในการสังคม สะท้อนแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมร่วมกันที่คนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม (ธารรงค์ อุดมไพจิตรกุล และสุขุม เฉลยทรัพย์, 2550) วัฒนธรรมทางสังคมจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อการก่อร่างวัฒนธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน เช่นการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการรวมกลุ่มเพื่อผลักดันนโยบาย ล้วนสะท้อนถึงระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน ประเทศไทยได้นำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เช่น การแบ่งฝักฝ่าย การประท้วงและรัฐประหาร สะท้อนถึงช่องว่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ยังไม่หยั่งรากลึกในสังคมไทย (ไชยันต์ ไชยพร, 2557)

การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงต้องอาศัยการปลูกฝังจิตสำนึกของพลเมืองให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง รู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น ยึดหลักสันติวิธี และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเหล่านี้ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สื่อสารมวลชน และประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง

จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นยังอยู่ในระดับต่ำ เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยแรงจูงใจทางกฎหมายมากกว่าจิตสำนึกทางการเมือง การไม่กล้าแสดงออกเพราะเกรงผลกระทบ หรือการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิก็ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ภายใต้บริบทเช่นนี้ เทศบาลนครนครสวรรค์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระจายอำนาจการปกครองระดับท้องถิ่น จึงควรได้รับการศึกษาถึงระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

เทศบาลนครนครสวรรค์เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด ทำให้มีความหลากหลายของประชากร เหมาะแก่การศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมที่ไม่เข้มแข็งและการแสดงออกทางการเมืองที่จำกัด ดังนั้น พื้นที่นี้จึงสะท้อนทั้งศักยภาพและปัญหาของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน และเหมาะสมต่อการนำไปพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

การวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์” จึงมีความสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์หลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามหลักหลักสาราณียธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสารานุกรมวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระดับประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารานุกรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 81,515 คน ซึ่งคำนวณในสูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, T., 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน

1.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาถึงปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรม กับวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของ

ประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสาราณียธรรม

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน 2) ผู้นำท้องที่หรือผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน 3) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน และ 5) ประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาบันทึกเป็นข้อความหรือถอดบันทึกเสียงเป็นข้อความมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านเมตตาทายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ ด้านเมตตาวิจิตรกรรม พุดต่อกันด้วยเมตตา ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.84) และด้านทิวภูมิสามัญญดา ปรับความเห็นเข้ากันได้ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.81) ด้านสาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.81) ด้านศีลสามัญญดา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.76) และส่วนด้านต่ำสุด คือ ด้านเมตตามโนกรรม ติดต่อกันด้วยเมตตา ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็น

ที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.49) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.78) ด้านจิตใจแบบเผด็จการ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.70) และด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างของหลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะคล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ ($r = 0.381$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คู่ของด้านจิตใจแบบเผด็จการ (Y8) กับด้านเมตตาทายกรรม (ทำต่อกันด้วยเมตตา) (X1) มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.855$) รองลงมา ได้แก่ คู่ของด้านความรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ (Y7) กับด้านด้านเมตตาทายกรรม (ทำต่อกันด้วยเมตตา) (X1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.754$) และน้อยที่สุด ได้แก่ คู่ของด้านจิตใจแบบเผด็จการ (Y8) กับด้านเมตตาโมกกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา) (X3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.120$)

3. แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสาราณียธรรม พบว่า ควรดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ผ่านการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการยึดหลักคุณธรรม 2) ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผ่านคำพูด การกระทำ และกิจกรรมร่วมกัน 3) ปลุกฝังการเคารพกติกาประชาธิปไตยตั้งแต่วัยเยาว์ และสร้างเวทีการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และคำนึงถึงส่วนรวม 5) เสริมสร้างสำนึกหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ผ่านการช่วยเหลือและการรับฟังกัน 6) ปลุกฝังทัศนคติเชิงบวกและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 7) ส่งเสริมการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ผ่านการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และ 8) ลดทัศนคติแบบเผด็จการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม โดยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย 2) ด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล 3) ด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย 4) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง 5) ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง 6) ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ 7) ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ 8) ด้านจิตใจแบบเผด็จการ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสอดคล้อง กับงานของสุรสิทธิ์ อุตบุรี (2558) ที่ชี้ว่าประชาชนมีแนวโน้มแสดงออกทางการเมืองในลักษณะมี เหตุผลและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และวุฒิพงษ์ ไชยพรพัฒนา (2546) ที่เน้นการมีส่วนร่วมแบบมี คุณธรรมในข้าราชการ นอกจากนี้งานของวิทยา บุญยะเวชชีวิน (2543) และคงฤทธิ์ กุลวงษ์ (2561) ยังแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ดีในสภาพแวดล้อมที่มีการพูดคุยปรึกษา และมีการเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งสะท้อนตรงกับหลักสาราณียธรรมทั้ง 6 ประการ ส่วนความสัมพันธ์หลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านเมตตาทายกรรม ทำ ต่อกันด้วยเมตตา 2) ด้านเมตตาจริกรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา 3) ด้านเมตตาโมกกรรม ติดต่อกัน ด้วยเมตตา 4) ด้านสาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ 5) ด้านสัสสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือน เขา 6) ด้านทัญญูสามัญญตา ปรึบความเหินเข้ากันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรสิทธิ์ อุตบุรี (2558) ที่พบว่า ขนชั้นกลางในเขตเมืองมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยเน้นความ ร่วมมือและความไว้นื้อเชื่อใจ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมเมตตาทายกรรมของประชาชนในเทศบาล นครนครสวรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา จรูญโรจน์ (2538) ที่ชี้ว่าคณะกรรมการสภา ตำบลที่มีค่านิยมเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิผู้อื่นมักมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่าง สร้างสรรค์ ซึ่งพบลักษณะเดียวกันในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ไชยพรพัฒนา (2546) และกานต์ ตระกูลสม (2559) ที่พบว่าข้าราชการที่มีแนวโน้มช่วยเหลือและ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานมักมีแนวทางประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ทั้งด้านความเชื่อมั่นในระบอบและการ ยอมรับความหลากหลาย

2. ความสัมพันธ์ของหลักสารณียธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ภาพรวมนั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นคู่อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.381$) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระกิตติพล กิตติโก (ช่วงพิมพ์) และคณะ (2568) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรมกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.423

3. แนวทางทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารณียธรรม

- 1) การมีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ผ่านการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการนำโดยยึดหลักคุณธรรม
- 2) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถส่งเสริมได้ผ่านคำพูด การกระทำ และกิจกรรมร่วมตามหลักสารณียธรรม
- 3) การเคารพกติกาประชาธิปไตยควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ สร้างเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยในการแสดงออก
- 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองควรทำอย่างสร้างสรรค์ ใช้ถ้อยคำสุภาพ มีเจตนาดีต่อส่วนรวม และไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตน
- 5) การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเองช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมอาจอยู่ในรูปแบบของการช่วยเหลือแบ่งปัน และรับฟังกันด้วยเมตตา
- 6) การมองโลกในแง่ดีและไว้วางใจผู้อื่นช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน ผ่านการฝึกฝนและสร้างสังคมที่เอื้อต่อความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 7) การวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ควรส่งเสริมผ่านการอบรมการพูดเชิงบวก เปิดพื้นที่สื่อสาร ฝึกฝนจากแบบอย่างผู้นำ ใช้หลักธรรม และบูรณาการกับการศึกษาและสื่อ
- 8) การขจัดจิตใจแบบเผด็จการ การขจัดจิตใจแบบเผด็จการต้องฝึกจิตใจภายในควบคู่กับสร้างระบบภายนอกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ฟังด้วยเมตตา และส่งเสริมสิทธิ เสียง และศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) ของ Almond, G. A., & Verba, S. (1963) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาประชาธิปไตยจำเป็นต้องอาศัยประชาชนที่มีความ

ศรัทธาในระบบการเมือง มีการเคารพกติกา และมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เน้นการปลูกฝังศรัทธาในระบบประชาธิปไตย การเคารพกติกา และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

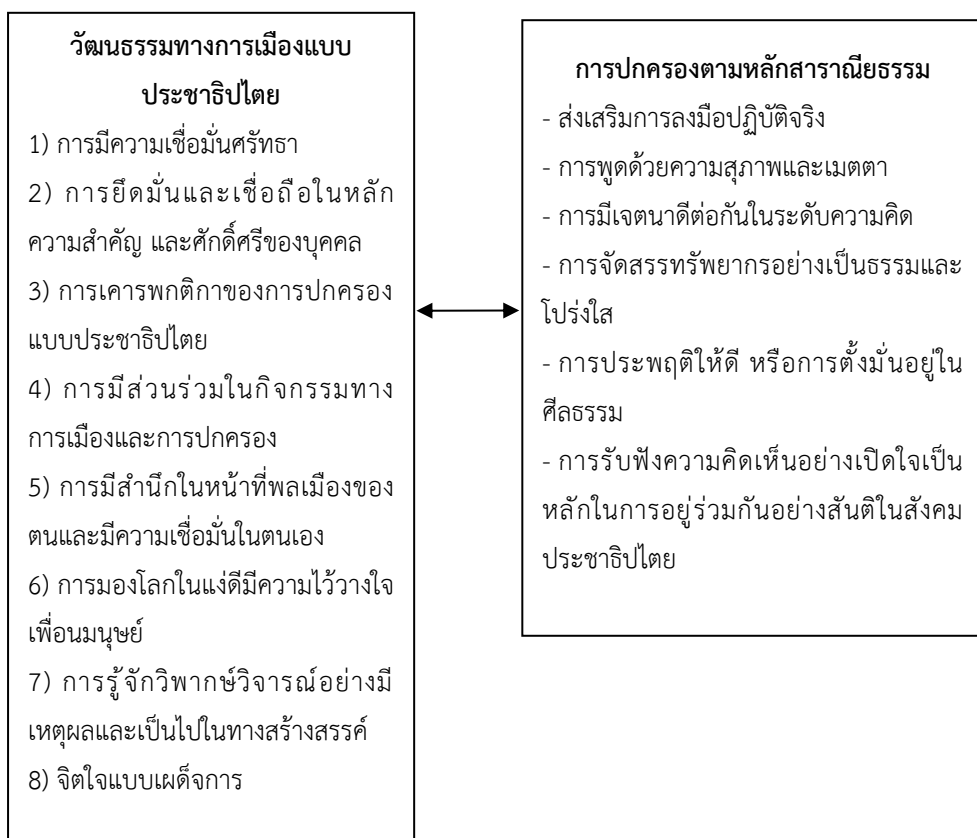
นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam, R. D. (1993) ที่เน้นความสำคัญของ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ได้แก่ ความไว้วางใจ ความร่วมมือ และเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่เน้นการมองโลกในแง่ดี การไว้วางใจผู้อื่น และการมีสำนึกในหน้าที่พลเมือง ล้วนสะท้อนแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน

ในบริบทของสังคมไทย ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2565) ที่เสนอว่าประชาธิปไตยจะยั่งยืนได้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการลดทัศนคติแบบอำนาจนิยม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยที่มุ่งเน้นการจัดจิตใจแบบเผด็จการ และส่งเสริมความเสมอภาคทางความคิดและการแสดงออก ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานของธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล และสุขุม เฉลยทรัพย์ (2550) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองต้องอาศัยการปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่วัยเยาว์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งปรากฏชัดในผลการวิจัยที่เสนอให้มีการสร้างเวทีการมีส่วนร่วม การพัฒนาผู้นำ และการจัดกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทั้งแนวคิดสากลและบริบทสังคมไทย โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ การเคารพกติกา และการยึดหลักคุณธรรม ซึ่งเมื่อบูรณาการเข้ากับหลักสาราณียธรรมทั้ง 6 ประการแล้ว จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและสังคม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเป็นผลมาจากการศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยควรเริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็กผ่านการศึกษาและครอบครัว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น ส่งเสริมการสนทนาอย่างสุภาพ ยึดมั่นในกติกาและหลักนิติธรรม สร้างความโปร่งใสในทุกกระบวนการ มีสำนึกในหน้าที่พลเมือง และความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจ

ซึ่งกันและกัน สนับสนุนการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ และหลีกเลี่ยงจิตใจแบบเผด็จการ โดยเปิดรับความคิดเห็นและตรวจสอบอำนาจอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำทางการเมืองควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงนโยบายในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การจัดเวทีเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกทางการเมือง
2. ผู้นำทางการเมืองควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมบริหารกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ให้พื้นที่ของตนเกิดการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการทำประชาคม เสนอแนะสภาพปัญหา
3. ผู้นำทางการเมืองควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การทำงานของปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา ควรนำผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมและหลักสูตร เพื่อพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชน
2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปใช้ในการกำหนดนโยบายและมาตรการแก้ไข เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และนักวิจัย ควรนำผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปใช้ในการวางแผนพัฒนา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ ตระกูลสม. (2559). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายทหารสังกัดกรมราชองครักษ์*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คงฤทธิ์ กลวงษ์. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 14(3), 109-125
- ไชยันต์ ไชยพร. (2557). *นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใน/กับวิกฤตการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล และสุขุม เกลยทรัพย์. (2550). *สังคมและวัฒนธรรมไทย Thai Society and Culture*. กรุงเทพฯ : หจก. อีลลัส กราฟฟิค & พรีนติ้ง.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2565). *นิธิ เอียวศรีวงศ์: ประชาธิปไตยใหม่*. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2022/09/100437>
- ปริญญญา จรุงโรจน์. (2538). *วัฒนธรรมทางการเมืองของคณะกรรมการสภาตำบลศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระกิตติพล กิตติโก (ช่างพิมพ์) และคณะ (2568). การประยุกต์หลักสารณียธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 10(2), 156-169.
- วิทยา บุญยะเวชชีวิน. (2543). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ*. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วุฒิพงษ์ ไชยพรพัฒนา (2546). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรสิทธิ์ อุตบุรี. (2558). *วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย* (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton, NJ : Princeton University Press.

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ : Princeton University Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row.